

ISTVÁN KORONA TUDOMÁNYEGYETEM
Államirányítási és Munkügyi Tanszék
Budapest, V., Egyetem tér 1-3.

archivum, 94

10

J E G Y Z Ő K Ö N Y V

A debreceni m.kir. Tisza István tudományegyetem építőbizottságának 1927. évi augusztus hó 3.-án tartott XXIX.üléséről.

M Á S O L A T .

J E G Y Z Ő K Ö N Y V .

Felvétetett a debreceni m.kir. Tisza István tudományegyetem építőbizottságának 1927. évi augusztus hó 3.-án tartott XXIX. ülésén.

Jelen vannak: Gróf Klebelsberg Kuno v.b.t.t. m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter, Balthazar Dezső dr. ref. püspök, Magyary Zoltán dr. miniszteri tanácsos, dr. Hadházy Zsigmond főispán, dr. Magos György polgármester, Csikesz Sándor egyetemi tanár, mint rektorhelyettes, Szabó Dezső egyetemi tanár bölcsészeti dékán, Kun Béla felsőházi tag, egyetemi tanár, Orsós Ferenc, Milecker Rezső, Láng Nándor, R. Kiss István egyetemi tanárok, dr. Erdős József egyetemi tanár, mint a hittudományi kar dékánjának helyettese, Csizik Béla miniszteri titkár a pénzügyminiszterium képviselőjében, Sesztina Jenő felsőházi tag, a Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, Márk Endre udvari tanácsos, Varjassy Imre a Debreceni Ipartestület elnöke, Szele György ref. lelkészelnök, Csürös Ferenc városi kulturtanácsnok, Miszty Károly városi h. főügyész, Puskás Kálmán az Államépítészeti Hivatal főnöke, műszaki főtanácsos, Aczél Géza ny. városi műszaki főtanácsos, Simák Lajos műszaki főtanácsos, építési ellenőr, Patzó Márton építésvezető, és Ybl Ervin miniszteri titkár, a bizottság jegyzője.

Elnöklő Miniszter az ülést megnyitván, kegyeletes szavakkal emlékezik meg az elhunyt Degenfeld-Schomburg József v. b.t.t.-ről a Magyarországi Református Convent világi elnökéről és a Tiszántúli Ref. Egyházkerület főgondnokáról, aki nagy tekinté-

./.

lyével küzdött azért, hogy Debrecen egyetemet kapjon és, hogy ez az egyetem méltó legyen nagy hivatásához. Debrecen városa ezért rendkívüli hálával tartozik neki. Javasolja, hogy Degenfeld-Schomburg gróf nemes emlékét jegyzőkönyvben örökítsék meg.

A bizottság a javaslatot elfogadja.

A miniszter ezután közli, hogy a vezetése alatt álló miniszterium egyetemi osztályában eszközölt személyi változások következtében dr. Nagy Árpád h. államtitkárt, az ügyosztály főnökét és a bizottság elnökét. Flandorffer miniszteri tanácsos elnökhelyettest és dr. Jeszenszky Sándor osztálytanácsost, jegyzőt felmentette a bizottság elnöki, elnökhelyettesi és jegyzői tisztsége alól és az elnöki tisztséget - a bizottság munkájának fontosságára való tekintettel - önmagának tartotta fel, elnökhelyettessé dr. Magyary Zoltán miniszteri tanácsost, az egyetemi ügyosztály főnökét, jegyzővé pedig Ybl Ervin ministeri titkárt nevezte ki.

Bejelenti továbbá, hogy a debreceni ipar és kereskedelem képvisellete céljából meghívta a bizottságba Sesztina Jenő felsőházi tagot, a Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara elnökét és Varjassy Jenőt, az Ipartestület elnökét.

Napirend előtt Csikesz Sándor egyetemi tanár, mint rektorhelyettes szólal és kegyelettel emlékezik meg ő is Degenfeld-Schomburg grófról, aki a három tagozatú debreceni főiskolát beépítette az új egyetembe, megköszöni Nagy Árpád h. államtitkár, Flandorffer Pál miniszteri tanácsos és Jeszenszky Sándor osztálytanácsos munkásságát és lelkesedéssel üdvözli az elnöki székben Klebelsberg Kuno gróf minisztert, az elnökhelyettesi székben pedig Magyary Zoltán miniszteri tanácsost.

./.

Elnöklő miniszter elmondja a központi épület tervezésének történetét. Közli, hogy a Korb műépítész által benyújtott terv ellen észrevételek merültek fel, az egyetemi tanárok panaszkodtak, hogy a tervező túl szűkre méretezte a szükséges helyiségeket és viszont luxus célokra túl sok kubaturát vett igénybe. Éppen ezért felszólították Korb műépítészt a terv átdolgozására, elsősorban a sarkokra tervezett tornyok elhagyására, az oldalhomlokzatok művészi fejlesztésére, az egésznek egyszerűbb, nagyvonalúbb megfogalmazására.

Korb műépítész bemutatta e kívánságok alapján készült legújabb tervét, melyhez egy alternatív megoldást is csatolt. Utóbbin a kupola helyett zsinorpadlásszerű felépítmény látható. Mielőtt az új tervrajzról véglegesen döntenének, elnöklő Miniszter kérdi a bizottságot, akar-e valaki e tárgyban felszólalni.

Láng Nándor egyetemi tanár hálásan megköszöni az elnöklő miniszternek, hogy megegyezéses módot adott véleményük elmondására. Rendkívül fontos 100 évre szóló épület emeléséről van itt szó, melynél kis idő miatt nem szabad lemondani arról, hogy esetleg tökéletesebb megoldáshoz jussunk. Korb műépítészt elismerés érdemli meg a tervért, amellyel a koronáját akarta feltenni eddigi debreceni munkáira, azonban mégis fel kell tennünk a kérdést, vajjon Korb legújabb terve kielégíti-e a művészi és gyakorlati követelményeket.

Szerinte a központi épület művészi szempontból háromféleképpen épülhet fel. Vagy stilusharmóniában Debrecen két nevezetes műemlékével, a Nagy templommal és a Collegiummal, vagy összhangban a már felépült klinikákkal, vagy pedig a most uralko-

./.

dó XX. századi stílusban. Ezzel szemben Korb tervében neobarokk formák érvényesülnek. Célszerűségi szempontból is javasolja a fölösleges díszek elhagyását, a kupola és a pilonok mellőzését. Nagy vonalú egyszerűségekre kell törekedni. Kéri a mansardok kibővítését, ahová a még szükséges termeket lehetne elhelyezni. A tervezésnél a jövő fejlődést is szem előtt kell tartani. A szemináriumok számára pl. nem lesz itt hely. Hivatkozik az újabb külföldi, így a zürichi, müncheni, bonni egyetemi építkezésekre, amelyeknél mind méltóságteljes egyszerűségekre és a szükségletek minnél célszerűbb kielégítésére való törekvés tapasztalható. A központi épület régebbi tervével szemben hangoztatott költségvetési redukciónak szüksége inkább a fölösleges díszek elhagyásában, mint a helyiségek szűk dimensionálásában kell kifejezésre jutnia.

Tudja, hogy a debreceni körök aggódnak az építkezés esetleges további kitolása miatt, de az itteni munkahiányon talán úgy lehetne segíteni, hogy az egyetemi telep halaszthatatlanul sürgős bekerítésének és a Tisza-internátus kibővítésének munkálatait rendelné el a Miniszter Ur Ó Excellenciája.

Aczél Géza ny. városi műszaki főtanácsos szerint a központi épület szükségleteit a tanárokkal együtt állapították meg. /Milleker, Szabó, Láng professzorok: nem/ Aczél nem tartja helyesnek a külföldi példákra való hivatkozást, mert azoknak az épületeknek más a távlati nézőpontjuk. A debreceni központi épület egy létesítendő sugárut tengelyébe kerül, mint annak művészi lezárása, ezért szükséges a kupola. A tervet kivitelre alkalmasnak tartja, mert - szerinte - harmóniában van a már kész épületekkel melyeknek koronája. A később felmerülő, esetleges szükségleteket Debrecen városa majd másképpen fogja kielégíteni.

./.

Szabó Dezső közli, hogy a karok elhelyezése egymásközi harcokkal történt. A központi épület helyiségei csak 1930.-ig lesznek így elegendőek. A középiskolai tanterv reformjával több tanszék felállítása lesz aktuális, melyek számára nem lesz hely. Ne olyan épületet emeljenek most, ami éppen csak a mai szükségleteket elégíti ki.

A művészi megoldásra nézve nem kérték ki a tanárok véleményét, de a kupola nekik első perctől kezdve nem tetszett. /Kun Béla: neki tetszett/.

Orsós Ferenc egyetemi tanár igen fontosnak mondja a telep bekerítésének mielőbbi megoldását, mert nincs őrség és az egyetemi épületek tövében kétes elemek találkoznak és pusztítják a fákat. A botanikus kert előmunkálatait is meg kell már kezdeni, mert ilyen kert csak fokozatosan fejlődhetik.

Balthazár Dezső ref. püspök a Tiszántúli Egyházkerület nevében köszönetet mond a Miniszternek, hogy az építőbizottság elnökségét maga kívánja betölteni.

Korb tervének elbírálásánál csak az a fontos kérdés, hogy az megfelel-e a követelményeknek, alkalmas-e a kivitelre. Felszólaló szerint: igen. E mellett az építkezés mielőbbi megkezdését indokolja először az, hogy a debreceni Collegium, amely három karát elveszítve tisztán a nevelésre szorítkozik, ezt a munkát a karok kiköltözésével mielőbb megkezdhesse és, hogy másodszor a debreceni nagy munkanélküliség minnél előbb enyhüljön. Az itteni munkások szétszélednek, kénytelenek az országban máshol munkát keresni.

Magoss György polgármester úgy tudja, hogy a szükséges mansard-helyiségek csak a régebbi tervből hiányoztak, a mostaniban már megvannak, így nem áll fenn a tanárok által han-

./.

goztatott helyszüke. Szerinte nem kell elhagyni a kupolát és a törnyokat. Osztja Balthazár püspök érveit és kéri az építkezés azonnali megkezdésének elrendelését.

Szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár előadja, hogy ő már közölte Magyary Zoltán miniszteri tanácsossal a jogi fakultásnak a tervre vonatkozó véleményét. Most is sürgeti Korb e mindenben megfelelő tervének mielőbbi megvalósulását. Midőn 1926.-ban hangoztatták az esetleges pályázat kiírása szükségét, úgy ez azért történt, hogy abban az esetben, ha Korb alhárította volna magától a terv sürgős elkészítésére vonatkozó megbizást, ne szenvedjen halasztást az építkezés. Nagyon sürgős a központi épület mielőbbi megvalósulása, mert a jogi karon helyszüke miatt most lehetetlen a hallgatókkal való egyéni foglalkozás, amit pedig az egyetemi oktatás elmélyítése érdekében a Miniszter Ur is szükségesnek tart.

Milleker Rezső egyetemi tanár szerint a régebbi tervben is volt mansard-helyiség, de nem elegendő. Korb négy helyiséget vett hozzá a 6.000 kötetes könyvtár számára. Ha az építkezésre szükséges pénz megvan, úgy a mostani terv átdolgozása esetén is elkészülhet a központi épület 1930. májusáig. Szerinte jelenleg éppen a jogi kar van a legjobban elhelyezve. A bemutatott tervhez művészeti szempontból nem szól hozzá, csak a szükségletek megfelelőbb kielégítését kéri. Javasolja a mansard helyiségek további kiépítését.

Láng Nándor egyetemi tanár kifejti, hogy a tervezett sugárut művészi lezárását, melyért Magoss polgármester és Aczél műszaki főtanácsos a kupola megtartását fontosnak vélik, másképen is meg lehet oldani. A tervezett épület szerinte kissé nyomott. Luxus helyett a tanítás érdekeinek kielégítését kell szem előtt tartanunk. Fölösleges a 720 személyre előírányzott

./.

nagyterem, viszont nincs lehetőség a fejlődéssel járó terjeszkedésre. Ha a mostani tervet átdolgoztatnák, úgy legfeljebb néhány hónapra, vagyis 1930. szeptemberére tólnák ki az épület befejezését. Ujból köszöni az elnöklő Miniszternek, hogy még egyszer alkalmat adott véleményük elmondására.

Magyary Zoltán miniszteri tanácsos, a bizottság elnökhelyettese, midőn most először szólal fel a bizottságban, hangsúlyozza, hogy a terv megbirálásánál a legtárgyilagosabb érveknek kell érvényesülniök az érzelmi momentumok kikapcsolásával. Két irányadó főszerpontot lát itt. Az egyik a nemzetközi mérték, a másik pedig Debrecen jelentőségének elismerése.

A magas kultúra, az egyetemi oktatás érdekeit a békekötés óta sokkal erősebben megszervezett szálak fűzik nemzetközileg egymáshoz, mint amilyenek a vilégháború kitörése előtt voltak. A Népszövetség fennhatósága alatt működő Nemzetközi Bizottság, a Commission Internationale de Coopération Intellectuelle, amelynek elnöke, Luchaire a debreceni egyetemet is meglátogatta, élénk figyelemmel kíséri az országok kulturális erőfeszítéseit és egy ilyen fontos ügyet, mint a debreceni egyetem központi épületének építése úgy művészeti, mint gyakorlati szempontból megbirálná. Korb terve, felszólaló szerint, nem bírja el a nemzetközi megméretést.

Mig régebben a főváros kulturális fejlesztése mellett a vidéki városok háttérbe szorultak, a mostani kormány nagy súlyt fektet arra, hogy az utóbbiak is erősségei legyenek a magyar művelődésnek. Debrecennek joga van ahhoz, hogy az elérhető keretek között a legjobbat kapja, amire a magyar építészek jelenleg képesek. Elnökhelyettes kétségbe vonja, hogy Korb terve ilyen lenne. A jelenlegi terv, mely a régebbiek átalakítása, mó-

./.

dósítása révén jöttlétre, csak a kihüvelyezés állapotában van. Szegeden már országos eszmei pályázatot hirdettek a Fogadalmi Templom előtti és részben az egyetemi épületekkel határolt árka-dos tér kialakítására, a debreceni egyetem központi épülete végleges terveinek beszerzésére is 3-4 hónapos pályázat kiírását javasolja. Korb bemutatott terve nem bírná ki az utókor kritikáját úgy, mint a Collegium. /Ugy van/ Éppen ezért, az utókor előtt érzett felelősség tudatában javasolja a pályázat kiírását. Az építkezés a tavasszal így is megkezdhető lesz.

Elnöklő Miniszter megállapítja, hogy az elhangzott felszólalásokban két egymással szemben álló, de egyaránt tiszteletreméltó felfogás jutott kifejezésre. Kijelenti egyébként, hogy a munkanélküliséget hat elemi iskolának most meginduló építkezése is enyhíteni fogja. A központi épület építésének ügyében a döntést magának tartja fenn, de, hogy erre vonatkozó határozatát minnél megfelelőbben hozhassa meg, legjobb lelkiismeretük szerint való szavazásra szólítja fel a bizottság tagjait. Elfogadják-e Korb-nak most bemutatott tervét, vagy pályázat kiírását javasolják.

A bizottság 11 szavazattal 6 ellenében Korb tervét elfogadja és az építkezés azonnali megindítását javasolja.

Elnöklő Miniszter tudomásul veszi a határozatot és a végleges döntést fenntartván magának felszólítja Patzó Márton építésvezetőt, hogy a négy munkacsoportra beérkezett árajánlatokat ismertesse.

Patzó Márton építésvezető felolvassa a föld-, kőműves- és elhelyező-munkákra, a falszigetelő munkákra, a vas-munkákra és a vasbeton munkákra a nyilvános árlejtésen beérke-

./.

zett ajánlatokat. A legolcsóbb Katona Mihály és Stegmüller Árpád debreceni vállalkozók ajánlata 2, 094.588 P. végösszeggel, majd Tóth és Sebestyén R.T. debreceni cég ajánlata 2,196.874.10 P. végösszeggel. Ezekben belül Tóth Sebestyén cégnek a falszigetelő és a vasbeton munkákra tett ajánlata olcsóbb, mint a Katona-Stegmüller cégé. Patzó építésvezető javasolja, hogy mint legolcsóbb ajánlattevőnek Katona Mihály és Stegmüller Árpád debreceni cégnek adassék ki a munka, illetőleg osztassék meg a két cég között, hogy mindegyiknek az olcsóbb ajánlata fogadtassék el. Így kb. 50.000 P. megtakarítás lenne elérhető.

Sesztina Jenő felsőházi tag, a debreceni Kereskedelmi és Iparkamara elnöke az elnöklő miniszter kérésére kijelenti, hogy mindkét cég megbízható debreceni vállalkozó és ő a Kamara nevében mindkettőt érdemesnek tartja a munkára. Javasolja, hogy vagy Katona-Stegmüller cégnek adassék ki a munka, vagy pedig osztassék meg a kettő között az olcsóbb ajánlatok elfogadásával.

Puskás Kálmán műszaki főtanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke közli, hogy a Közszállítási Szabályzat az ajánlatoknak csak egységes elfogadását engedi meg és tiltja az utóajánlatok elfogadását és az alkudozásokat. Természetesen a Miniszter nem köteles minden körülmény között a legolcsóbb ajánlatokat elfogadni.

Elnöklő Miniszter szavazásra bocsátja a kérdést.

A bizottság 10 szavazattal

3 ellenében Katona Mihály és Stegmüller Árpád ajánlatának elfogadását javasolja a Miniszternek.

./.

Elnöklő Miniszter a javaslatot tudomásul veszi,
az 1927. évi június hó 4.-én tartott ülés jegyzőkönyvének hite-
lesítésére Magoss György polgármestert és Csikesz Sándor egyete-
mi tanárt, a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére pedig
Balthazár Dezső ref. püspököt és Hadházy Zsigmond főispánt
kéri fel.

Több tárgy nem lévén az elnök az ülést bezárja.

K.M.F.

Dr. Ybl Ervin s.k.
miniszteri titkár,
a bizottság jegyzője.

Gróf Klebelsberg Kuno
vallás- és közoktatásügyi miniszter,
a bizottság elnöke.

Hitelesítők:

Csikesz Sándor s.k.
dr. Magoss György s. k.

A hivatalos másolat hitelül :

Pátkay Károly sk.

P.h.

irodaigazgató.